

S Z E M L E

Sáfrány Attila

A HALHATATLANSÁG ÚTJA

A sárkány évében született Hszian-kou, a Tien-pao időszakban. Az apja nemes ember, Csincsou kormányzója volt. A szülők sokat vártak a gyermektől. Szívüket reményteli várakozással töltötte el, hogy a szülési fájdalmakat megelőző éjjel a gyermek anyja, Li hercegnő nagyszerű álmot látott. Álmában Fej-lien, a Szél Ura jelent meg. Az isten szarvasagancsával megbökte az oldalát, kígyófarkával egy barackfára mutatott, s azt mondta a hercegnőnek, hogy miután a sárgabarack kiszárad, azután egy ember halhatatlanná lesz. Li hercegnő a szíve mélyén érezte, hogy ez a nagyszerű sors az ő gyermekére vár.

Amikor megtette az első lépéseket a gyermek, nyugatról, a szecsuaní hegyek felől egy taoista bölcs érkezett Csincsouba, s az első dolga az volt, hogy fölkeresse a kormányzót. Előtte járt a híre, azt suttogták róla, hogy a nyugati halhatatlanok egyike, aki a Közép Birodalmán túl, Bod királyságában szerezte tudományát az ottani varázslóktól. Ezt a királyságot az égiszű nyugati hegyek övezik. A végtelenség tengere előtt, a nagy nyugati hegység szélén található a Jádekő-völgy. Itt élnek a nyugati halhatatlanok. A bodi varázslók azt mesélik, hogy azon a helyen annyi a jádekő, mint a földön a kavics. A halhatatlanok mozsaraikban finom porrá őrlik a jádekövet, elvegyítik azt a négy elemmel, majd az ötödikkal, a tűzzel kiégetik a masszát. Ezzel az egyedül általuk ismert módszerrel készítik azokat a színes labdacsokat, amelyeknek a halhatatlanságukat köszönhetik. Más táplálékra nincs is szükségük, még vízre sem. A halhatatlanság étke azonban romlandó, öt hét után visszatér az elemekbe: előbb elszene-sedik, később mocsárszagot árasztva elvizenyősödik, végül pedig sárga füstöt eresztve köddé válik. A nyugati halhatatlanok halhatatlan

élete ezért a Jádékő-völgyhöz van kötve. Ha túl messzire merészkednek onnan, akkor iszonyatos halállal kell lakolniuk könnyelműségükért. A halhatatlanság étke nélkül az ő testük is visszatér a mindenség alkotóelemeibe: előbb fájdalmas görcsbe rándulva megbénul, később a csontok elkocsonyásodnak benne, s végül a belső tűz teljesen elémészti a testüket. Ez a magyarázata, hogy Han földjén csak nagyritkán lehet találkozni a nyugati halhatatlanokkal. Huang-ti uralkodása óta Csincsuban ez először történt meg.

Titkosrendőrei a kormányzót mindenről értesítették, amit tudnia kellett a nyugati halhatatlanokról. Az eszes herceg rögtön átlátta, hogy a jószerecske soha vissza nem térő lehetőséggel ajándékozta meg. A halhatatlan a kérésével csöppet sem lepte meg. Azt kérte, hogy adjon neki egy öklömnyi nagyságú jádekövet, s a kőért cserébe beavatja őt a bodi varázslók titkaiba. Hogy hogyan lehet esőt csinálni a derűs égből. Hogy mely átkokkal tudja az ellenségeit eltenni a láb alól. Hogy miként lehet láthatatlanná válni, és még sok minden másra, amit csak e messzi barbár föld varázslói ismernek. Kevesen lettek volna, akik elutasítják ezt a páratlan értékű ajánlatot, de a herceg eszes ember volt, jól tudta, hogy a nyugati halhatatlan szorult helyzetben van, igazi kereskedő módjára most a legbecsesebbet is kicsikarhatja tőle. Nem kevesebbet, a halhatatlanság étkét kérte tőle a jádekőért. A halhatatlan kezdetben erélyesen elutasította az ajánlatot, de mivel nem volt választása, végül is nehéz szívvel ráállt. Három labdacsoth ígért a kőért.

A palota rejtekében harmadnapra el is készült a halhatatlanság étkével. Egy bőrzacskóban három eltérő színű golyócskát nyújtott át a hercegnek. Elmagyarázta, hogy az öt elemet eltérő arányban vegyítette össze bennük. A vörös színű labdacsothban a jin-hatás van túlsúlyban, ezért az a testet látja el csodálatos erővel. A fehér színű jang-hatású, aki elfogyasztja, annak az elméje oly mértékben megvilágosodik, hogy azzal már csak Lao-ce tisztánlátása vetekedhet. A zöld színűben összhangban egyesül a két alkotóerő, ezért az a szívet gyújtja lángra. A halhatatlan nyomatékosan figyelmeztette a herceget, hogy a legnagyobb elővigyázatossággal bánják velük, a halhatatlanság étkét ugyanis egyedül az képes káros utóhatások nélkül elfogyasztani, akinek a szelleme olyan tiszta, mint a kisgyermeké. Különben rettenetes halál vár rá.

A halhatatlan még az éj leple alatt elhagyta Csincsubat. A herceg repesett az örömtől, lelkében már Csanganban járt. Jól tudta, hogy a

taoista tudományt nagyra értékelő császártól szép jutalmat remélhet majd. A halhatatlan figyelmeztetését azonban nem tudta kivenni a fejéből. Kétségei közt az is eszébe ötlött, hogy egy méregkeverő csalóval hozta össze a balszerencse. Félelmeit megosztotta Li hercegnővel is, aki azt javasolta neki, hogy mielőtt a varázsszerrel a császár elé járulna, a bajt elkerülendő ki kellene azt valakin próbálni. Csincsou kormányzója, a kegyelmes császár hűséges szolgálja hosszú vívódás után úgy döntött, hogy nemes emberhez illően a saját életét teszi kockára. A legkevésbé értékeset, a vörös golyócskát nyelte le. Féktelen férfiero szállta meg. Aznap éjjelre mind az öt ágyasát a hálószobájába rendelte. Hajnalban az ágyasok rémült kiáltására ébredt a palota. Csincsou kormányzója kicsavart testtel, a görcstől bénultan feküdt a kereveten. Harmadnap elhagyta az élők világát.

A temetés után Li asszony első dolga az volt, hogy az ágyasokat elüldözte a palotából. Ezután bezárkózott a szobájába, s hetekig elő sem jött onnan. Még a részvétüket kinyilvánítani jött távoli vendégeket sem fogadta. Egyedül a szolgálóját engedte be magához.

Egy nap azonban visszatért az életakarata, vagy éppen ellenkezőleg, a halálvágy parancsolta meg neki, hogy tegye meg azt, amit megtett. A férje szobájába ment, kinyitotta a kicsiny díófaládikát, kiemelte a benne rejtetgetett bőrzacskót, és habozás nélkül a szájába vette a halhatatlanság étkei közül a fehér golyócskát. Alighogy lenyelte, máris fönnakadtak a szemei, és egész testében rángatózni kezdett, mint egy nyavalyatörő. Kis idő múltán magához tért. Csodálatos nyugalmat árasztott a tekintete, mintha az imént semmi sem történt volna vele. Azonnal a palotába rendelte a Csincsouban tartózkodó összes előkelőséget. A kijelölt időpontban, egy hét múltán a palotaudvarban beszédet tartott az egybegyűlteknél.

– Csaknem öt hete, hogy elveszítettük szeretett kormányzónkat. Hetekig magamba roskadtam a bánattól és a tanácstalanságtól. Egy napon azonban visszatért belém az életerő, és az elmém is újból tisztán látott. Eszembe jutottak bölcs nevelőm szavai, aki arra tanított, hogy az asszony dolga a férjét és a gyermekeit szolgálni. Megtisztult elmével átláttam, hogy tanítása nem üres szavak, hanem az igazság beszéde volt.

Helyeslő morajlás hallatszott. Li asszony folytatta.

– Most, miután a herceg eltávozott az élők közül, egyetlen asszonyi kötelességem maradt hátra: hogy a gyermekemet szolgáljam. Mert az Ég akarata, hogy az anya a legjobbat nyújtsa a gyermekének.

A hercegnő ekkor odaintette szolgálóját, s elvette a diófaládikát a kezéből. Kiemelte abból a bőrzacskót, és az utolsó, zöld golyócskát a kisfia szájába helyezte. Az egybegyűlt előkelőségek visszafojtott lélegzettel lesték, hogy mi fog történni. A csodára nem kellett sokáig várniuk. A járnai alig hogy megtanult gyermek megszólalt. De nem olyasmit mondott, ami egy ekkora csemetétől természetes lett volna, és nem is keltett volna különösebb meglepetést, hanem olyasmit, amit senki sem várna egy totyogó kisgyerektől. Tökéletes tisztasággal kiejtett első szava az volt, hogy *barackvirág*. Ennek hallatán általános lett a moraj, és elfojtott, izgatott kiáltások hangzottak fel. Úgy látszott, csak Li asszony nem csodálkozik. Nyugodtan folytatta a beszédét.

– Megértettem, hogy az anya legnagyobb ajándéka a halhatatlanság ajándéka. Megvilágosodott elmével átláttam, hogy a hercegi környezet a maga léhaságra szoktató fényűzésével csak akadálya a célbaérésnek. Aki a halhatatlanságra vágyik, annak el kell hagynia az ilyen környezetet, miként Sziddhárta herceg tette annak idején. Azt is megértettem, hogy a tudás nem a könyvekben van. A tisztviselői vizsga nem a bölcsességnek, hanem a tudásgőgnek a mércéje. Aki halhatatlanságra vágyik, annak a természettől kell tanulnia, úgy kell élnie, mint Csuang-cenek a pillangók között. Az elmondottak miatt úgy határoztam, hogy a kisherceggel elhagyom a palotát.

Li asszony a kezébe vette a gyermekét, és elindult nyugati irányban, a szecsuaní hegyek felé. Az egybegyűltek körében akkora volt a megrökönyödés, hogy senkinek sem jutott eszébe megállítani őt.

Ha valaki ekkoriban arra járt, és a történetekről kérdezősködött, akkor mindenféle zagyva történetet hallhatott erről az esetről. A legtöbben azt mesélték, hogy Li asszony beleőrült a férje halála miatti bánatába. Én, ötven év múltán a hercegnő szolgálójának az utódainál faggatóztam, ezért a sok fennmaradt közül az én a történetem a leg-hitelesebb. Csincsouban Li asszonyról és a fiáról többé semmit sem hallottak, én azonban utánajártam a későbbi eseményeknek is. Amikor a kegyelmes császár parancsából Szecsuanban, a Liupan Shan hegység környékén jártam, akkor az ottani parasztok elmondták nekem, hogy sok-sok évvel ezelőtt a Keselyű-szurdokban egy összezúródott női holttestet találtak. A ruhájáról rögtön tudták, hogy úrihölgy volt. Az asszony vagy öngyilkos lett, vagy az útonállók ölték meg. A szakadék közelében egy barackfa alatt egy meztelen kisfiúra leltek. Egy parasztcsalád fogadta be a gyermeket. Mivel a kicsiny fur-

csamód csak azt az egyetlen szót ismerte, ezért Barackvirágnak nevezték el. Csupaszív, dolgos paraszt vált belőle. Tisztességes ember módjára meg is nősült, és sok fiúgyermeket nemzett. Egyetlen különös szenvedélye volt. Minden alkonyatkor kiment a barackfához, ahol ráleltek annak idején, és néha koromsötétig is ottmaradt. Egy nap villám csapott a barackfába, amely nem sokra rá kiszáradt. Ekkor egy szívszorító verset költött a kiszáradt barackfához. A gyönyörű vers szájról szájra szállt, faluról falura járt, az írástudók is megtanulták azt a parasztoktól, s ma már nincs költészetet kedvelő ember Han földjén, aki ne tudná fejből. A mindannyiunk által ismert vers címe: *Barackvirág verse a kiszáradt barackfához*. Bátran kijelentem, hogy mátol fogva ennek a gyönyörű szép versnek a szerzőjét is megismertük: Hszian-kou az, Csincsou volt kormányzójának az elveszett fia.

Mégsem volna jó Hszian-kou hercegfi versének nevezni azt, hiszen ez a történet is arra tanított bennünket, hogy a halhatatlanság páratlan ajándékában nemcsak a nemesemberek dicsőséges tettei és nemcsak a bölcsék titkos tudománya részesítheti az embert. Lentről is érkezik a halhatatlanság: a tiszta szív rejtekéből és az egyszerűségből. Miként Csuancsi irányzata tanítja. Versének köszönve Hszian-kou is ezen Csuancsi által nagyra tartott erények által válhatott halhatatlan költővé.

Én, Van-ming, lejegyeztem ezért furcsa történetét. *Árnyékában a / virágzó barackfának / és ezüstös fényében / a kiszáradt fa / napsütötte ágának...* Miként verse kezdő sorai mondják, remélem, hogy a halhatatlanság árnyékában és fényében ezáltal egy kicsit én is részesülhetek.

(Új Forrás, 2005/8.)